

TACHTIG JAAR VRIJ

Oorlogsverslag van Johannes Theodorus Werners

1905 - 1995

INLEIDING

Oorlog is in letterlijke en figuurlijke zin een zéér grensoverschrijdende gebeurtenis. Onze manier om ermee om te gaan was: flink studeren en hard werken; geen emoties. Heel erg je best doen om moeilijke herinneringen niet onder ogen te zien. De vuile was vooral niet buiten hangen. Ikzelf heb niet zoveel concrete herinneringen aan de oorlog, daarvoor was ik nog te klein. Wel aan de tijd daarna, en aan de sfeer die er hing. We baden elke avond voor het slapen samen met onze ouders: 'Nooit meer oorlog, Lieve Heer'. Eten was ook heel beladen. Je bordje leegeten, desnoods onder dwang. En vooral altijd dankbaar zijn dat er sowieso wat te eten was! Uit nieuwsgierigheid ben ik zoek gegaan naar literatuur over die angstige jaren. Ik wist dat mijn moeder een 'verboden' kast had in de kamer boven de poort met het gouden plafond. Daar mochten wij niet komen. Een boekenkastje met rechts en links glas-in-lood-deurtjes. Die waren afgesloten. Toen ik wist waar het sleuteltje verstopt lag ben ik het stiekem gaan zoeken. Ik denk dat ik toen een jaar of 14 was. Ik was in shock. Wat mij nu nog bijgebleven is, was het onthutsende boek: Moni Daniela. Geschreven door Ka-Tsenik 135633. Hierin worden experimenten beschreven die op jonge vrouwen werden uitgevoerd. Verder vond ik veel illegaal gedrukte boekjes en blaadjes, pamfletten enz. Mijn moeder heeft altijd alles met argusogen bewaakt. De doos met 'oorlogsspullen' is nog in het bezit van onze familie. Hieronder een citaat van Jos Verstraeten. Op bl. 30 schrijft hij: 'Tanks en auto's rollen gestaag over de noodbrug de stad in, die nu geheel in geallieerde handen is.' De noodbrug lag op een steenworp van ons huis. Het is in mijn beleving alsof er een legpuzzel wordt voltooid.

Naast allerlei –beknopte- verslagen gelezen te hebben trof mij het volgende stukje: het is een uitgeknipt bericht uit een plaatselijke krant van 26 oktober 1944: 'Westwaarts, in de grensstreek, onder Zundert en Achtmaal, krijgen de Amerikaanse Timberwolves hun vuurdoop. Hun opmars start hier. De militairen van de 104^e infanteriedivisie komen daar meteen midden in de gevechten terecht. De Timberwolves zijn mannen van 18 of 19 jaar oud.

pieternelleke

ORIGINEEL VERSLAG
en nog door niemand gelezen.

Een landverrader - genaamd de Kin - werd op klaarlichte dag 's middags om drie uur in de Kerkstraat, (terwijl hij met zijn vrouw aan 't winkelen was), door twee onbekenden neergeschoten. De Bosschenaren feliciteerden elkaar met het overlijden van deze persoon en zeiden: 'hij is niet dood, hij is kapot.' 's Avonds kwam de reactie van Duitse zijde: fietsen werden gevorderd, er kwamen aanplakbiljetten op de panden: 'Een vooraanstaand persoon is gedood en er zullen zes Nederlanders gefusilleerd worden.' Volgens mededelingen uit goede bron moeten het er veel meer geweest zijn. Alle burgers om acht uur binnen, en dat begon al in de zomermaanden van 1944. Vervolgens kwam het bevel dat alle mannen om 7 uur 's morgens op Zondag bij het station aanwezig moesten zijn met schop en pikhouweel. Niemand ging...

Ik zei tegen een van mijn twee knechts: 'zet de bel maar af, de voordeur op slot, het achterraam dicht, en blijf maar fijn in bed liggen. Onder het genot van een sigaar, boek, en niet te vergeten de onafscheidelijke radio in miniatuurvorm. De andere knecht was ondergedoken. Dat weet de kantoorjuffrouw wel. Zij warmt zich nu bij de kachel. Volgens haar verhaal was er ontzettend gevochten, heel veel vernield en het vee liep dolende rond. Ze bracht aardappelen mee en vlees van gedood vee, wat heel goed van pas kwam. Zo direct gaan we weer aan 't werk om te zorgen dat we een goede slaapgelegenheid krijgen en menig meubelstuk moet versjouwd worden. Maar vele handen maken licht werk. Ik bewonder de familie Pijnenburg die ondanks de granatenregen met hun kennissen hardnekkig op 't bovenhuis blijven zitten. Het is

spelen met je leven. Eén voltreffer die raak is en ze zijn dood. En dan de evacuees... Wat hebben die mensen fijn kunnen uitrusten ondanks de voortdurende granatenregen. Enige van hen waren ziek en hadden koorts. Haastig heeft men alles mee moeten nemen. Ze hebben dan ook ontzettend veel meegemaakt en gingen de volgende dag aan 't vertellen: 'Wekenlang met zestig mensen dag en nacht in een klein keldertje, waar je nauwelijks in zitten kon. En rondom hen alles oorlogsgeweld, kapotte en afgebrande huizen, stukgeschoten bomen en omwoelde aarde, oorverdovend lawaai van tanks. Die konden volgens hen blaffen en janken. De moffen hadden zich in Berlicum ingegraven en het dorp zou met de grond gelijkgemaakt worden. Ook Schijndel, dat eerst in handen was van de Engelsen was nu weer in Duitse handen. Van Nuland moest niets meer over zijn. Vage berichten kwamen bij ons binnen. O, wat duurde die bevrijding toch lang. Zouden we nooit meer uit deze hel komen? Zelfs baby's doornat van de regen, beddengoed, nat en vuil...enz.' Nog meer verhalen: 'We hadden thuis een hele veestapel, honden, kanariepieten en konijnen. Ook hadden we nog een kat die uit de vlammenzee gevlucht was. Het dier was even bang van het Engelse gebulder als van het Duitse. Zeulend met beddengoed, fietsen, kinderwagens en kleine kinderen. En dit alles in de stromende regen. Alles moesten ze achterlaten. Vernield, verbrand en overgelaten aan de plundering van de moffen.' De families H. en T. kwamen ontdaan en huilend bij ons vragen om onderdak. Ze kregen valeriaan en warme thee. Zo kregen we de Berlicumers er ook nog bij. Fijn dat ze vlees en aardappelen meebrachten. Een pot voor zeer velen die avond, waar we zeer van genoten. Zo konden we even het oorlogsgebeuren vergeten, maar ook door 't harde werken. 's Avonds zaten we allen weer heimelijk bij de radio en hoorden we hoe zwaar de strijd weer was. We volgden een en ander terwijl de